

atlétika

1987/5

ATLÉTIKA. A Magyar Atlétikai Szövetség lapja. Felelős szerkesztő: Krasovec Ferenc. Kiadja a Sportpropaganda Vállalat. Felelős kiadó: Léwald György igazgató. Készült a Sportpropaganda Vállalat sokszorosító üzemében (1143 Bp., Dózsa Gy. út 1–3.) Műszaki vezető: Vörös István. Az előállítás ideje: 1987. június TZ 870408 Megjelenik havonként. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. – 1900; közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215–96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Számonként kapható a Sportpropaganda Vállalat terjesztési iroda és nyomtatványboltjában (1061 Bp., Népköztársaság útja 6.). Előfizetési díj egy évre: 108,— Ft, számonkénti ára: 9,— Ft.

ISSN 0571–799X

INDEX SZ.: 26–035

atlétika

XXXI.ÉVF. 5. SZÁM

1987. MÁJUS

LEGFONTOSABB FELADATAINK 1988-IG

*Előterjesztette dr. Nyerges Mihály főtitkár
a MASZ Elnökség 1987. május 11-i ülésén*

A stuttgarti Európa-bajnokságon mutatott igen gyenge szereplés arra késztet bennünket, hogy újrarendeljük a sportág előtt álló legfontosabb feladatainkat, rendszerbe foglaljuk megtett és megteendő intézkedéseinket. Kiindulási alapul a 4 éves olimpiai felkészülési programunk, s a ciklusközi EB-értékelés szolgál.

I. Az Európa-bajnokság óta tett intézkedések

A MASZ Intéző bizottság és az elnökség több fordulóban alaposan elemezte, vitatta az EB szereplést. Megállapították a gyenge szereplés okait és elfogadták a legfontosabb teendőket a hiányosságok kiküszöbölésére:

- Személyi változásokat hajtottunk végre az elnökségben. Elnökségi tag lett Kutas István és dr. Oros Ferenc a szakmai, illetve a szervezeti munka erősítésére az elnökségen belül. Saját ké-

résére megszűnt az elnökségi tagsága Németh Miklósnak és Szalay Péternek. Tervezzük továbbá az elnökség további megerősítését dr. Spiriev Bozsidár személyében. Dr. Oros Ferencet az edzőbizottság vezetőjét a bizottság hatékonyabb képviselte miatt az Intéző bizottság soraiba is kooptáltuk. Az Intéző bizottságnak Kutas István is tagja lett.

Az edzőbizottságban szervezeti és tartalmi változtatásokat hajtottunk végre. A hivatásos apparátus ügyrendjét, munkaköri leírásait újra szabályoztuk, s a vezető edzői pozícióban április 1-1 hatállyal személyi változást hajtottunk végre. Bakai József a Bp. Honvéd vezető edzője lett, s a MASZ vezető edzői tisztjét Schulek Ágoston tölti be.

- A szakmai munka értékhűbb nyomonkísérésére a felmérések átgondolt rendszerét vezettük be, minden szakágban. A felmérések kezdeti tapasztalatai, az első néhány szervezési hiányosságtól eltekintve, pozitívak. Megtervezésük és végrehajtásuk az edzőbizottság aktív közreműködésével, illetve ellenőrzésével történik.

- A versenyeztetési rendszerünkkel kapcsolatban betartjuk az EB értékelésben elfogadott alapelveket, mely szerint a fő verseny előtt a külföldi és hazai versenyzés szakmai célokat szolgál, ezután a nyújtott teljesítmény alapján jutalmazási és ösztönzési funkciót tölt be. Ez az alapelv egyaránt érvényesül a MASZ saját és egyesületi versenyeztetési rendszerében.

- A minősítési szintek terén első lépésként csak egy minimális programot fogadunk el, amely a leglényegesebb torzulásokat küszöböli ki /pl. új gerely, néhány szint rossz megállapítása/. E minimális szintmódosítási javaslatunkat az Elnökség december 8-án hagyta jóvá, s az illetékes ÁISH főosztály elé terjesztette jóváhagyásra, de ez még nem történt meg.

- Alapos elemző munka után, elnökségi határozatainknak megfelelően, elvégeztük a szakosztályok kategóriába sorolását is. Az új szakosztályi kategória-besorolásra ugyszintén nem érkezett még ÁISH jóváhagyás.

- Elnökségünk a nemzetközi szabályokhoz igazodó részletes hazai dopping szabályzatot munkált ki és fogadott el. A szabályzathoz az ÁISH elvi egyetértését adta, így a részletes szabályzót egyesületeinknek, szakosztályainknak megküldtük.

- A hazai és külföldi pénzdíjas versenyek pénzdíjainak felhasználására, elszámolására vonatkozó részletes és pontos szabályzatunkat az elnökség elfogadta és az ÁISH illetékesei elé terjesztette. Nagyon fontos lenne, hogy a szabályzat mielőbb gyakorlati megvalósításra kerüljön, jelenleg ugyanis csak viták tárgyát képezi.

- Elnökségünk ugyancsak megtárgyalta és elfogadta az egyéni szponzorálási szerződésekre vonatkozó részletes szabályzatot. A határozat sorosa az előbbihez hasonló.

- A létesítmények fejlesztése terén megvalósult egyik nagyon lényeges igényünk, az Olimpiai Csarnok teljes felújítása. A pálya jó minőségű, az edzés- és versenyzési igényeket ebben a kategóriában maximálisan kielégíti. További komplex létesítménnyel bővül hazai atlétikánk a nyíregyházi atlétikai stadion műanyagborításával.

II. Az EB értékeléséből adódó további kimunkálást igénylő, illetve megvalósítandó feladatok

- Feltétlenül el kell érni, hogy a pénzdíjas versenyek részletesen kidolgozott, pontos szabályzatának gyakorlati végrehajtása elinduljon.

Határidő: 1987. I. félév

Felelős: ÁISH Közg.főoszt.
/jóváhagyás/

MASZ /végrehajtás/

- Az egyéni szponzorálási szerződések gyakorlati megvalósítása.

Határidő: 1987. I. félév

Felelős: ÁISH Közg.főoszt.
/jóváhagyás/

MASZ /végrehajtás/

- Az atlétikai szakosztályok értékelési rendszerének, s az ehhez kapcsolódó ösztönzési rendszernek komplex kidolgozása /csak utánpótlással foglalkozó szakosztályok, csak felnőtt profilu szakosztályos, ennek megfelelő szakosztályi kategóriarendszer stb./.

Határidő: 1987. II. félév

Felelős: vezető edző, az edzőbizottság vezetője

- Az 1988-as év előre tervezhető legfontosabb szakmai elemeinek, eseményeinek, súlypontjainak meghatározása /ezt a hazai rendezésű fedettpályás EB, VB miatt a hazai élvonal számára célversenynek kell tekinteni a fedettpályás EB-t, illetve a 89-es VB-t/.

Határidő: 1987. II. félév

Felelős: vezető edző, az edzőbizottság vezetője

- A létesítmény-fejlesztés terén el kell érni, hogy Tata komplex edzőtáborozási lehetőséget nyújtson a hazai élvonalnak, illetve a cserealapú külföldi edzőtáborozóknak is /rekortán pálya felújítása, fedett edzéslehetőségek fejlesztése stb./.

Határidő: 1987. I. félévtől folyamatos

Felelős: ÁISH Közg. főoszt.

- Nemzetközi kapcsolataink terén pozícióink megtartására kell törekednünk, s el kell érni, hogy az IAAF és az EAA különböző bizottságaiban, szakcsoportjaiban /Technikai bizottság, Országúti futó bizottság, Nemzetközi gyaloglóbíró testület, IOT stb./ legyenek képviselőink.

Határidő: folyamatos

Felelős: MASZ elnökség
Gyulai István

- Az 1988-as fedettpályás Európa-bajnokság és az 1989-es világbajnokság megrendezésével, ezen események magas szintű szervezethez hozzá kell járulnunk a MASZ nemzetközi tekintélyének fokozásához, további javításához.

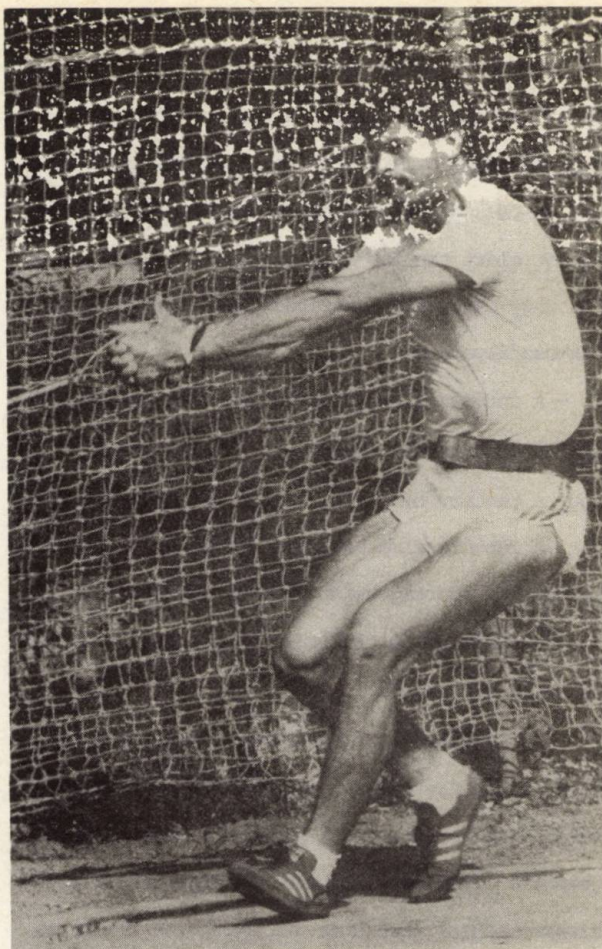
Határidő: folyamatos

Felelős: MASZ elnökség
az események
szervező bizottságainak vezetői

- El kell érni, hogy a MASZ egész szervezete /elnökség, Intéző bizottság, szakbizottságok, hivatásos apparátusa/ korszerűsödjön, függőségi kapcsolatai racionalizálódjanak, saját öntevékeny anyagi forrásai, a szervezet önfinanszírozó jellegre növekedjen, ezáltal az egész szervezet önállóbb vezető egysége legyen a sportágnak.

Határidő: 1988 vége, értelemszerűen

Felelős: a MASZ elnöksége,
elnöke és a főtitkár

SINKA ALBERT

III. Az atlétikai állásfoglalás áttekintése s az ebből 1987-88-ra adódó leg- fontosabb feladatok

Az atlétika fejlesztésére 1974-ben kiadott OTSH állásfoglalást a MASZ elnökség javaslatára az OTSH 1983-ban megjelent állásfoglalásával korszerűsítette. A továbbiakban ezt a korszerűsített állásfoglalást tekintjük át és az 1987-88-ra aktualizálható legfontosabb feladatokat jelöljük ki.

A tanulóifjúság egészséges nevelése, a sportág alapjainak szélesítése és erősítése terén kijelölt fontosabb feladatok jelenlegi helyzete a következő:

- Az iskolai testnevelésben az 5 napos tanítási hét, a 2 hétre osztott 5 testnevelési óra bevezetésével csökkent az atlétikai jellegű mozgáselemek oktatása.

- Az 1978-ban bevezetett tesztgyakorlatok nem segítettek megfelelően a sportági kiválasztást, mivel az iskolák, illetve a testnevelő tanárok nagy többsége nem kezelte kellő gondossággal azokat. A tesztgyakorlatokban kimagasló teljesítményeket elért tanulók általában már igazolt sportolók vagy csak véletlenszerűen kerülnek atlétikai szakosztályokhoz.

- A futómozgalmak rendezvényei és a résztvevők száma ugrásszerűen emelkedett, annak ellenére, hogy a tanterv nem ír elő 800 m-nél hosszabb távot. A futómozgalmakban részt vevők azonban nem jelentik a sportág utánpótlását, tekintettel arra, hogy a mozgalom fő célkitűzése az egészségmegőrzés és nem a versenyzés.

- Az iskolai atlétikai szakosztályok megalakítása, a versenyrendszer új formáinak kialakítása terén a Magyar Diáksport Szövetség létrejöttével jelentős előrelépés várható. Az MDSZ széles körű szakmai konzultáció után átalakítja az általános, valamint középiskolai bajnoki és versenyrendszert. Az 1987-88-as tanév során, kísérleti jelleggel bevezetik a MASZ által kidolgozott atlétikai versenyrendszert.

- Nem történt jelentős előrelépés a legtehetősebb tanulók sportkollégiumi elhelyezése terén. A KSI az 1987-88-as tanévtől hoz létre ilyen jellegű kollégiumot.

Jelenleg 11 megyében folyik kísérletként szervezett kiválasztás és a kiválasztott tanulók edzőszközpontokba irányítása. A kollégiumi elhelyezés a legtöbb helyen megoldatlan. A kiválasztott tehetséges gyerekek sportágválasztása és képzése során az atlétika nem élvez prioritást.

- A felfőfoku oktatási intézmények tanterveiben nem bővült az atlétikai mozgásanyag, a 4 évfolyam részére kötelező testnevelés nem valósult meg.

- A BEAC és a MAFC atlétikai szakosztályának fuziójával lehetőség nyílt egy erős főiskolai szakosztály működésére. Ezt a lehetőséget azonban az érintett egyetemek és az MM nem használja ki.

A katonai szolgálatot teljesítő fiatalok atlétikai képzésének fejlesztése terén kijelölt feladatok jelenlegi helyzete:

- A néphadsereg atlétikai bajnoki rendszere nem változott, nem alakultak ki új versenyzési lehetőségek.

- A néphadsereg keretében működő atlétikai bázisok száma /legutóbb a Honvéd Kun Béla SE atlétikai szakosztályának megszűnésével/ csökkent.

Az állásfoglalásban az atlétika szakosztályok fejlesztése terén meghatározott feladatok jelenlegi helyzete:

- A futás népszerűsítése, a futómozgalmak kiemelt támogatása megvalósult, de nem jelenti a sportág minőségi utánpótlását.

- A női atlétikával kapcsolatos fejlesztési elképzeléseink nem valósultak meg, pedig a világ élvonalának megközelítésére itt több esély van, mint a férfiaknál.

- A személyi, tárgyi, anyagi és létesítmény-feltételek nagyon kevés szakosztályban kielégítőek.

A létesítményhelyzet az utóbbi években átadott műanyagpályák révén sokat javult, a tárgyi és anyagi feltételek viszont nagyon visszaestek.

- A szakosztályok egymásraépíttessége szervezetszerűen nem valósult meg, a kapcsolatok legtöbbször esetlegesek.

- A budapesti atlétika fejlődési ütemét sikerült meggyorsítani, de nem sikerült racionális szakosztályi és iskolai együttműködési rendszert kialakítani.

- A 2 évenkénti kategóriába-sorolás megvalósul, de kizárólag a bajnoki pontversenyben elfoglalt helyezés alapján történik. A korábbi követelményrendszer megvalósításához hiányoznak a személyi, tárgyi és anyagi feltételek.

FORGÁCS JUDIT

- A tehetséges versenyzők felfelé áramoltatására nincs megfelelő ösztönzési rendszerünk, az anyagi és tárgyi feltételek nem feltétlenül a nagy szakosztályokban a jobbakk.

A sportág szakmai vezetésének és irányításának fejlesztése területén:

- Ujjászerveződött a MASZ apparátusa.
- Az országos főfoglalkozásu szakfelügyelői hálózat nem alakult ki.
- A válogatott keret központi irányítása helyett szakosztályi felkészülés folyik. 1987-től újra bevezettük a kötelező felmérési rendszert.

Az atlétika sportág minőségi színvonalának fejlesztése terén kitűzött feladatok:

- Az edzők és sportvezetők részére nincs megfelelő anyagi és erkölcsi ösztönzési rendszer. Ilyen rendszer működtetése elsősorban költségvetési nehézségekbe ütközik.

- Az atlétikában élenjáró nemzetek edzésmodszereit, tapasztalatait nem adaptáltuk.

- A nemzetközi élmezőnyhöz való felzárkózás nem sikerült, a válogatott viadalok száma költségvetési nehézségek miatt csökkent.

- A központi edzőtáborokban való felkészülés nem valósul meg.

- Az atlétika fejlesztéséhez szükséges anyagi feltételeket egyre kevésbé lehet előteremteni.

A korszerűsített állásfoglalás által kitűzött fejlesztési irányok, a megváltozott körülmények és követelmények következtében 1987-88 során az alábbi feladatok végrehajtását követelik meg:

1. A Magyar Diáksport Szövetséggel való kapcsolat felvétele, elmélyítése, aktív együttműködés a MDSZ Országos Központjával.

a./ Az iskolai versenyrendszer reformja, az 1987-88- évi tapasztalatok alapján a végleges bajnoki rendszer kidolgozása.

Felelős: MASZ, MDSZ OK, ÁISH Up.
nev.oszt.

Határidő: folyamatos az 1988-89-es tanévig

b./ A tömegfutómozgalmak segítségével a futás további népszerűsítése, a tehetséges fiatalok kiválasztása az MDSZ OK bevonásával.

Felelős: MASZ, a tömegfutóversenyek rendezői, MDSZ OK

Határidő: folyamatos

c./ Új versenyformák keresése a diákok versenyeztetésére /páros-, hármas versenyek, kollégiumi versenyek stb./.

A Magyar Kosárlabda Szövetséggel közösen a 10-12 éves korosztály számára ki kell dolgozni egy olyan országos versenyrendszert, amely a két sportág alapelemeit tartalmazza és vonzóvá teszi a két sportágat az adott korosztály számára.

Felelős: MASZ, MKSZ, MDSZ OK

Határidő: folyamatos

2. A sportkollégiumi rendszer kialakítását meg kell gyorsítani, megyei edzőközpontokat létre kell hozni.

Felélős: ÁISH Up.nev.oszt.,
a tanácsok művelődési
osztályai

Határidő: 1988

3. A 11 megyében folyó tehetségkutató felmérések során feltűnt tanulók a jelenleginél szervezetesebb és hatékonyabb foglalkoztatása.

Felélős: ÁISH Up.nev.oszt.,
megyei edzőközpontok
vezetői, MASZ, megyei
atlétikai szövetségek.

4. Egyetemi és főiskolai sportösztöndíj rendszer kidolgozása.

Felélős: ÁISH

Határidő: 1988

5. Általános edzés- és foglalkoztatási elvek kidolgozása az iskolai elfoglaltság figyelembevételével. A kidolgozott elvek szem előtt tartásával működjön megynként egy iskolában évfolyamonként legalább egy középiskolai osztály.

Felélős: ÁISH Up.nev.oszt.,
MM., megyei tanácsok
művelődési osztályai,
MASZ

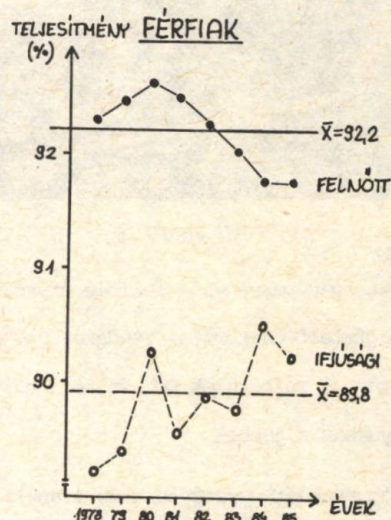
Határidő: 1988

A NEMZETKÖZI ÉS A HAZAI ÉLVONAL FEJLŐDÉSE

5. A magyar felnőtt és ifjúsági élvonalbeli abszolút teljesítményeknek a világ élvonalához viszonyított változásai

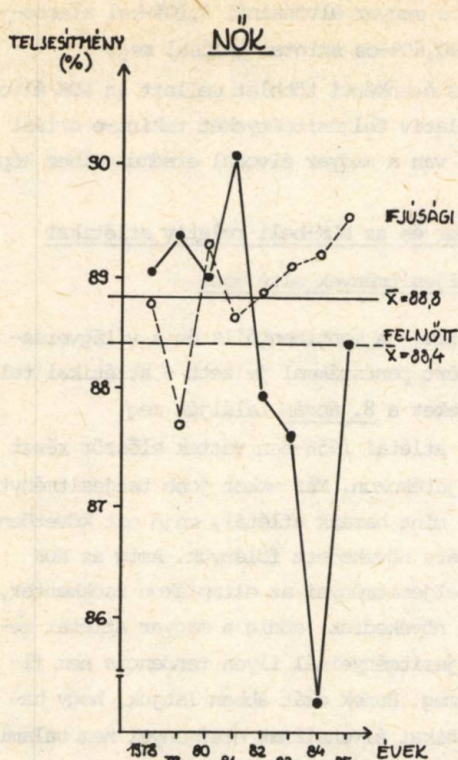
A férfiak teljesítményeit a 4. ábrára rajzoltuk fel. Ebből megállapítható, hogy míg a felnőtt élvonal 1978-1985 között távolodást mutat a világ élvonalától, az ifjúságiak eredményei közelítenek korosztályuk világszínvonalához. Az ifjúságiak elmaradása azonban a fenti tendencia ellenére a vizsgálható 8 év alatt átlagban 2,4%-kal nagyobb, mint a felnőtteké.

Az előző részt ld. az Atlétika
1987.4. számában!

4. ÁBRA. A MAGYAR FELNŐTT ÉS IFJÚSÁGI RANGLISTÁK 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYEI A KORCSOPORTNAK MEGFELELŐ VILÁGRANGLISTA 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYEINEK %-BAN (A VILÁGRANGLISTA EREDMÉNYEK = 100%)

A nők világszínvonalhoz viszonyított teljesítmény-proporcióit az 5. ábra tartalmazza. A magyar ifjúsági női élvonal e nyolc év alatt egyre közelebb került a világ ifjúsági élvonalához. Eközben a magyar felnőtt női élvonal - különösen 1981-1984 között - igen erősen /közel 5%-kal/ eredménytelenebbé vált: Ennek következtében az ifjúsági nők mindössze 0,4%-kal maradnak el a felnőttektől. Ez azt jelenti, hogy a női utánpótlásunk magyar viszonylatban erősebb, mint a férfi /sajnos a világ élvonalához viszonyítva mégis 1,4%-kal gyengébb/.

5. ÁBRA A MAGYAR FELNŐTT ÉS IFJÚSÁGI RANGLISTAK 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYE A KORCSOPORTNAK MEGFELELŐ VILÁGRANGLISTA 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYEINEK %-BAN (A VILÁGRANGLISTA EREDMÉNYEK = 100%.)

Ha a sportágat nemenkénti bontás nélkül vizsgáljuk /6. ábra/, akkor azt tapasztaljuk, hogy az ifjúsági versenyzők tendenciajelleggel közelednek az ifjúsági világszínvonalhoz, a felnőttek azonban - elsősorban 1981-1984 között - igen erősen eltávolodnak a felnőtt világszínvonalától. Elsősorban a felnőtt női atléták teljesítménycsökkenése volt az oka ennek a meredek, nagyarányú visszaesésnek /az említett időszakban meghatározó női atlétánk esett ki a versenyzésből/. A magyar ifjúsági atlétika nyolcéves átlagban 1%-kal messzebb van a világ ifjúsági élvonalától mint a magyar felnőtt a világ felnőttjétől.

Összefoglalva, azt figyelhetjük meg, hogy a magyar ifjúsági élvonal kevésbé közelítette meg a világ ifjúsági élvonalát, mint a magyar felnőtt élvonal a világ felnőtt élvonalát. Ugyanakkor azonban, az ifjúságiak teljesítményfejlődési trendje pozitív, a felnőtteké, az 1985. évit kivéve, erősen negatív irányú.

A fenti két megfigyelés néhány következtetés levonására alkalmas:

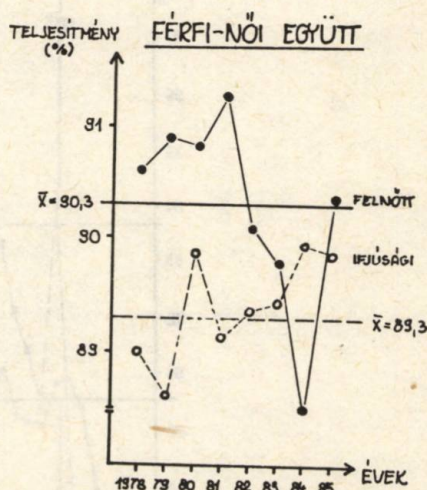
- érződik a sportági kiválasztási rendszerünk hiánya, kiválasztásunk csak a véletlenül mulik, így ifjúsági sportolóink jobban elmaradnak korosztályuk nemzetközi élvonalától, mint a felnőttek, hiszen az ifjúsági korosztályt alkotó

két-három évfolyamban véletlenszerű kiválasztással nem lehet biztosítani a folyamatosan magas értékű versenyzői állományt;

- bár az ifkuságiak fejlődési trendje pozitív, ez azonban csak a néhány elszigetelt ember törekvését jelzi, és nem a sportági kiválasztási rendszer tervszerű működését;

- hogy milyen mértékben felelősek a kialakult helyzetért a fiatalok felkészítésében elkövetett hibák, azt csak akkor lehetne érdemben megítélni, ha bizonyosan tudnánk, hogy a népesség legkiemelkedőbb adottságu egyedeit készítjük fel /ennek hiányában nem tudni, mennyi a felkészítési hiba és mennyi a genetikai információ hiányának szerepe a nemzetközileg nem értékelhető teljesítményben/;

- elfogadhatónak tűnik az a hipotézis, hogy a szakosztályokon kívül legalább annyi kiemelkedő atlétikai adottságu fiatal található, mint belül. Az látszik célszerűnek, hogy először egy hatékony, legalább 10 éves kortól működő kiválasztási rendszer megteremtése az elsődleges feladat, és eközben kell gondoskodni a képzés tartalmának racionalizálásáról. Ha ugyanis fordított sorrendet alkalmaznánk, akkor ismét nem lehetne érdemben megítélni a felkészítés tartalmát.

6. ÁBRA A MAGYAR FELNŐTT ÉS IFJÚSÁGI RANGLISTAK 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYE A KORCSOPORTNAK MEGFELELŐ VILÁGRANGLISTA 1-10. HELYEZETTJEI TELJESÍTMÉNYEINEK %-BAN (A VILÁGRANGLISTA EREDMÉNYEK = 100%.)

6. A magyar és az NDK-beli abszolút atlétikai élvonal eltérései

A 7. ábra mutatja be a magyar és az NDK-beli atlétikai élvonal teljesítményeinek eltéréseit a VR élvonalától.

Az NDK-val való összehasonlítást - mint már korábban kifejtettük - az indokolja, hogy bár népességük hazánkét csak 5,9 millió fővel haladja meg, atlétikai eredményessége jelentősen magasabb színvonalu. A különbséget nem lehet csak a népesség számának többletével indokolni.

Az eredmények a következőket mutatják:

A magyar élvonal 1951-1954 között megelőzte az NDK-t. Ezt követően az NDK atlétáinak abszolút teljesítményei - 1955-1975 között egy töréssel - fokozatosan javultak, míg a magyar élvonal teljesítményei kevés kivétellel az időszakot átlagosan jellemző 90,60%-os érték felett, 1-1,5%-os intervallumban hullámzottak. Mindkét élvonal teljesítményei 1975-től napjainkig csökkenést jeleznek, növekszik az elmaradás a világ élvonalától. Addig azonban, amíg ez az NDK-nál 93,70%-

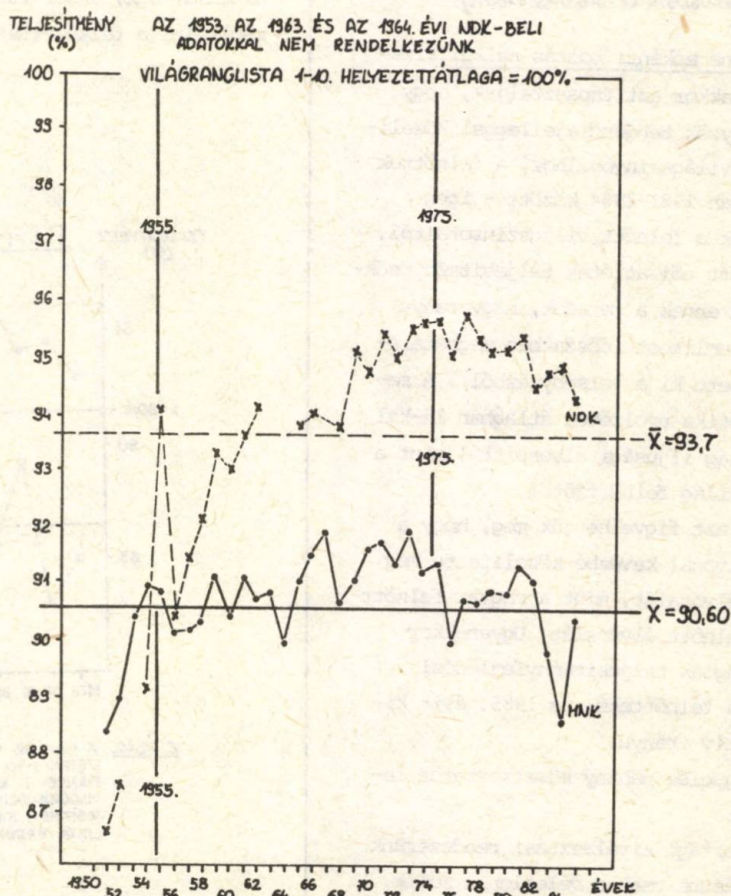
on, addig a magyar élvonalnál 3,10%-kal alacsonyabban, 90,60%-os szinten valósul meg.

A 3,10%-os évenkénti többlet mellett az NDK élvonala a relatív teljesítményeket tekintve óriási fölényben van a magyar élvonal eredményeihez képest.

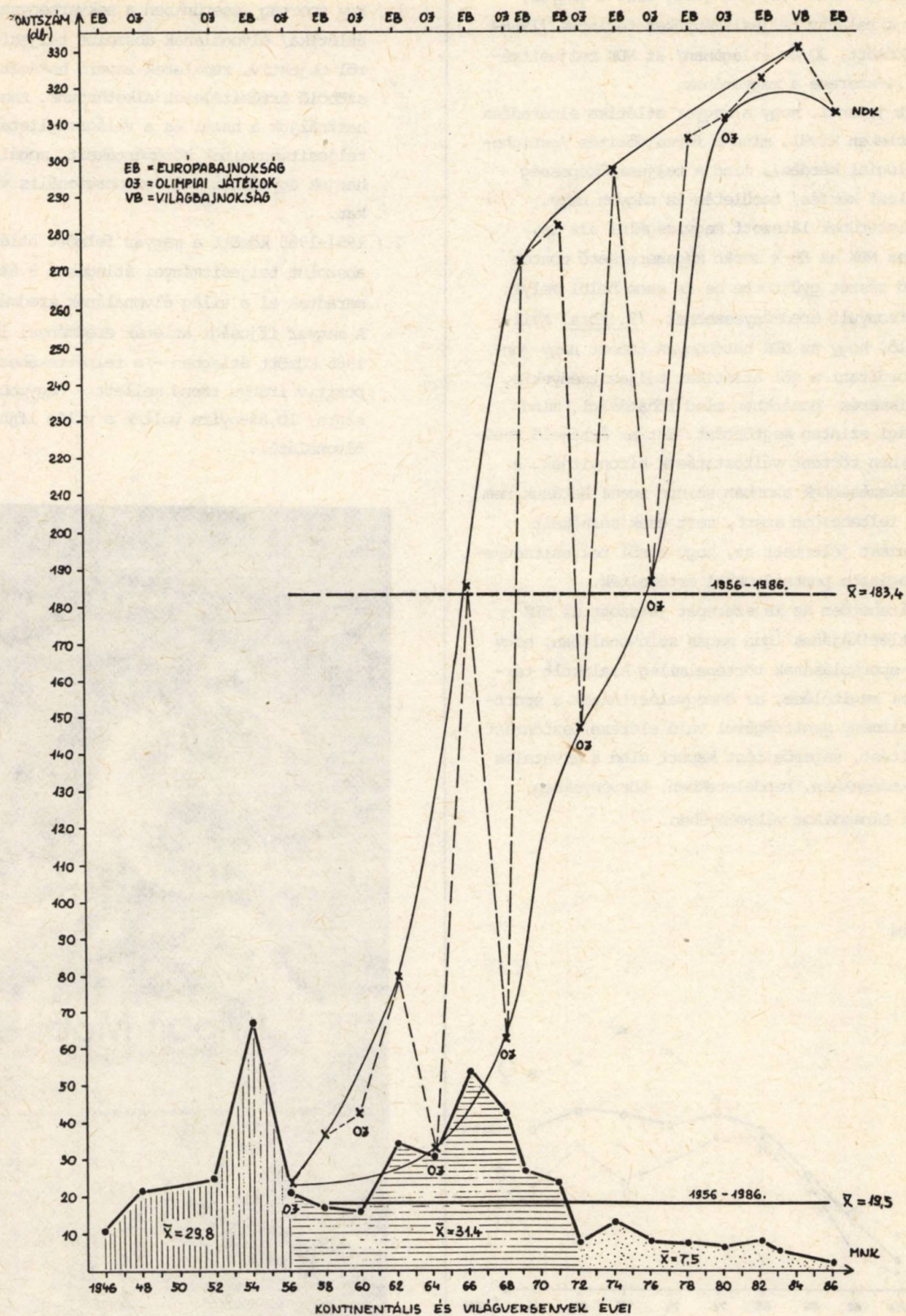
7. A magyar és az NDK-beli relatív atlétikai teljesítmények eltérései

A relatív - a kontinentális és a világversenyeken elért pontszámmal jelzett - atlétikai teljesítményeket a 8. ábrán találják meg.

Az NDK atlétái 1956-ban vettek először részt olimpiai játékokon. Már ekkor jobb teljesítményt értek el, mint hazánk atlétái, majd ezt követően sokszorosára növekedett fölényük. Amíg az NDK relatív teljesítményei az olimpiákon csökkentek, az EB-ken növekedtek, addig a magyar atléták relatív teljesítményeinél ilyen tendencia nem figyelhető meg. Ennek okát abban látjuk, hogy hazánk atlétikai élvonalának eredményei nem valamilyen szisztematikus hatástól /célszerű kiválasztás és felkészítés/ függtek, hanem a véletlentől. Ez az NDK-nál szükségképpen fordítva történt.

7. ÁBRA A MAGYAR ÉS NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG RANG-LISTÁJA 1-10. HELYEZETTJEI VERSENYEREDMÉNYE ÁTLAGAI A VILÁGRANGLISTA ADOTT ÉVI %-ÁBAN

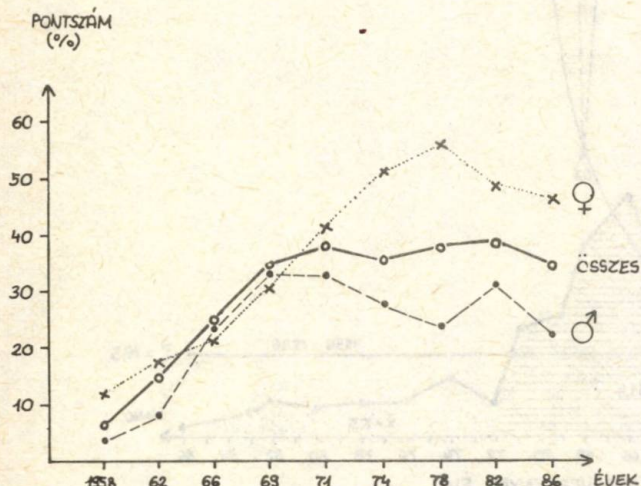
8.ÁBRA A MAGYAR ÉS AZ NDK-BELI ATLÉTÁK ÁLTAL SZERZETT PONTOK SZÁMA

Ezen túlmenően, az a legszembetűnőbb, hogy míg az abszolút teljesítményeket tekintve az NDK atlétikája csak 3,1%-kal jobb, mint a magyar, addig a relatív teljesítményeket tekintve /1956-1986 között, 30 év átlagában/ az NDK teljesítménye 9,4-szerese a magyarénak.

Ez azt jelenti, hogy a magyar atlétika elmaradása a fentiekén kívül, mind a formaidőzítés /pszichofiziológiai kérdés/, mind a teljesítőképesség /nevelési kérdés/ területén is nagyon nagy.

Célszerűnek látszott megvizsgálni azt is, hogy az NDK az EB-k során megszerezhető pontok hányad részét gyűjtötte be és ezen belül melyik nem bizonyult eredményesebbnek. /9. ábra/ Nyilvánvaló, hogy az NDK hatékonyan tudott nagy gondot fordítani a női atlétikai teljesítményekre. A felismerés hazánkban mind főhatósági, mind sportági szinten megtörtént. Ezt az értékelő rendszerekben történt változtatások bizonyítják. A rendelkezéseknek azonban szinte semmi hatásuk nem volt, feltehetően azért, mert csak mérsékelt ösztönzést jelentett az, hogy a női teljesítményeket magasabb pontszámokkal értékelték.

Feltehetően az is szerepet játszott az NDK női atlétikájának igen magas színvonalában, hogy a nők sportolásának történelmileg kialakult társadalmi megítélése, az önmegvalósításnak a sportteljesítmény segítségével való elérése ösztönzést, bátorítást, megerősítést kapott mind a hivatalos intézkedésekben, rendeletekben, törvényekben, mind a társadalom véleményében.

9. ÁBRA. AZ NDK ATLÉTÁI EB-OKON MEGSZEREZHETŐ ÖSSZES PONTSZÁMBÓL VALÓ %-OS RÉSZVEVÉSE

III. KÖVETKEZTETÉSEK

- 1./ Egy sportág /esetünkben a sokversenyszámos atlétika/ élvonalának abszolút teljesítményeiről objektív, részletek zavaró hatását kiküszöbölő értékitéletet alkothatunk. Ehhez felhasználjuk a hazai és a világranglisták 1-10. teljesítményeinek középértékeit, megállapíthatjuk egymáshoz való proporcionális viszonyait.
- 2./ 1951-1985 között a magyar felnőtt atlétika abszolút teljesítményei átlagosan 9,6%-kal maradtak el a világ élvonalának eredményeitől. A magyar ifjúsági atléták eredményei 1978-1985 között átlagban - a felnőttekéhez képest pozitív irányú trend mellett - nagyobb távolságra, 10,8%-nyira voltak a világ ifjúsági élvonalától.

PALOMBI MARGIT

- 3./ A magyar felnőtt élvonal relativ teljesítményei /az abszolút teljesítmények csekély különbsége ellenére/ 1946-1986 között, 1969-től kezdődően nagyarányban csökkentek. A sportág relativ teljesítményeinek kudarca 1969-ben kezdődött és 1972-től tartós. A kudarc okát nem elsősorban az adott évben, hanem az ezt megelőző közel egy évtized intézkedéseiben kell keresni, hiszen a nemzetközi élvonalbeli teljesítmények eléréséhez közel egy évtizedes felkészülés szükséges.
- 4./ Az NDK-beli és a magyar atlétikai élvonal teljesítményeinek összehasonlítása azt mutatja, hogy racionális és végrehajtott intézkedések /célszerű motiválás/ esetén hazánkhoz hasonló lélekszámú nemzet is megoldhatja kiemelkedő teljesítményekre képes és kész atléták nevelését. A fentiekből következik, hogy a jelenlegi anyagi és tárgyi feltételeink mellett, tevékenységünk hasonlóan racionálissá tétele esetén, rendelkezünk azokkal a tartalommal, melyek visszaesésünket képesek megállítani. S bár feltételeink nem teszik lehetővé az NDK-szintű relativ teljesítményeket, azt azonban biztosítják, hogy az általunk vizsgált időszak relativ teljesítményátlagának /21,9 pont a kontinentális és világversenyeken/ megfelelő eredményesség ± 5 pontos szórással elérhető legyen. Ehhez természetesen 5-6 év céltudatos, fegyelmezett, racionális munkájára, ez idő alatt a sportággal szembeni türelemre lenne szükség.
- 5./ Megállapítható, hogy a magyar élvonal abszolút teljesítményei /ha elenyésző mértékben is/ nagyobb ütemben javultak, mint a világ élvonaláé! Ez azonban nem volt elégséges ahhoz, hogy az 1951 óta meglévő teljesítménykülönbségek csökkenjenek.

IV. AZ ATLÉTIKA EREDMÉNYESSÉGÉHEZ SZÜKSÉGES

INTÉZKEDÉSEK

Az alábbi javaslatokat a fentiekre, hazai tapasztalatainkra, a szakirodalomból megismert nemzetközi gyakorlatra támaszkodva tesszük:

1. Szükséges kimunkálni és bevezetni a sportági kiválasztási rendszert.
2. A sportág értékelő rendszerében figyelembe kell venni a 10-12 éveseket, hogy ezzel a velük foglalkozó szakosztályokat és szakembereket

érdekeltté tegyük. Az értékelés fő szempontja az legyen, milyen minőségű volt a kiválasztó munka, a felkészítés pedig mennyire alapozta meg a csúcsteljesítmény-életkori kiváló teljesítményeket.

3. Meg kell gyorsítani a korszerű hazai és külföldi sporttudományos eredmények adaptálását edzés-gyakorlatunkban. Ennek egyik útja az lehet, hogy a MASz megoldja a fordítás, a sokszorosítás és az edzőkhöz történő eljuttatás feladatát /az NDK-ban így van/.
4. Tovább kell fejleszteni és egységesíteni kell az edzőmunka regisztrálását annak érdekében, hogy a végzett munka, az ehhez kapcsolódó teljesítmény és ennek időbeli változása összevethető legyen.

V. IRODALOM

- Czeizel E.: Az érték bennünk van. Gondolat Bp. 1984.
- Gaisl, G.: Talentsuche vom sportmedizinischen Standpunkt aus. =Arztliche Praxis, 1975. 31. 2-7.
- Elenszkij, G.: Prognózi i prognozirovanije. =Sport za Rubezsom, 1973. 10. 11-15.
- Fejes Z.: Élvonalbeli atléták felkészítése a nagy világversenyekre. MTS OT. Bp. 1969.
- Gács G.: Növekedés és serdülés. Medicina. Bp. 1984.
- Hahn, E.: Begabung, Talent und Sport. =Leistungssport, 1982. 2. 170-175., 3. 252-257.
- Harsányi L.: Olimpiai prognózis. =Atlétika, 1984. 1. 3-6. és 2. 1-4.
- Harsányi L. - Sebő A.: Utmutató az atléta utánpótlás kiválasztásához és felkészítéséhez 1985-1988. Sportpropaganda. Bp. 1984.
- Homenkov, L.: Vzgljad v buducseje. =Legkaja atletika, 1980. 11. 18-19.
- Hommel, H.: Deutscher Leichtathletik - Verband Förderungskonzept Frauen - Leichtathletik. Ph. Reinheimer. Darmstadt.
- Jokl, E.: The Future of Athletic Records. =Track and Field Quarterly Review, 1984. 1.5-16.

Jokl, E. - Jokl B.: Czy granice ludzkich możliwości są odległe? =Sport Wyczynowy, 1973. 8. 49-50.

Lempart, T.: Die XX. Olympischen Spiele München 1972. Probleme des Hochleistungssports. Bartels und Wernitz. Berlin. 1973.

Lempart, T. - Spitz, L.: Probleme des Hochleistungssports. Olympische Analyse Montreal. Bartels und Wernitz. Berlin, 1979.

Morvay B.: Új tervek az utánpótlás-nevelésben. Napirenden a kiválasztás. =Sportvezető. 1986. 12. 18-19.

Nádori L.: Az utánpótlásedzés időszaki kérdései. =Testnevelés- és sporttudomány. 1981. 49-55.

Rehor, E. - Havlicek, I.: Metodologische Bemerkungen zur Erforschung des Sporttalents. =Leistungssport, 2. 119-124.

Tittel, K.: Az ember teljesítményfejlődésének tendenciái a sportorvoslás szemszögéből nézve. =Hungarian Review of Sports Medicine, 1984. 4. 249-262.

Tusz F. /szerk./: Módszertani útmutató az atléta utánpótlás felkészítéséhez. MTS OT. Bp. 1969.

Tusz F. /szerk./: Módszertani útmutató az atléta utánpótlás felkészítéséhez. Minta-edzéstervek. MTS OT. Bp.

Wazny, Z.: Współczesny system szkolenia w sporcie Wyszynowym. Sport i Turistika. Varsó.

Zaciorszkij, V. - Bulgakov, N. - Racinov, R.: Problema szportivoj odarenosti i atbor v szporte. =Teoriya i Praktika Fiziceszkoy Kulturi. 1973. 7. 54-66.

DR. HARSÁNYI LÁSZLÓ - SEBŐ ATTILA

EGY KORSZAK LEZÁRULT

Kétségtelenül - évek óta - a legellentmondásosabb, a legtöbb vitát kiváltó szabálymódosítás volt az atlétikában az új konstrukcióju, 800 gr-os férfi gerely 1986. évi hivatalos bevezetése.

A szabálymódosítás alapján készülő új gerelyek repülési tulajdonságai jelentősen megváltoztak a régi aerodinamikus, ún. sikló gerelyekhez képest.

Az aerodinamikus gerelyek megváltoztatásának terve több mint tízéves munka tekintetű, hiszen az új konstrukció létrehozásának ötlete már 1976-ban az IAAF Technikai Bizottsága elé került.

Melyek voltak azok a főbb indokok, amelyek az új konstrukcióju gerelyek elfogadtatásához vezettek?

1./ A sikló gerelyek dobási távolsága potenciálisan - néhány esetben ténylegesen is - megközelítette, illetve túllépte azt a határt, amely a biztonságos lebonyolítást lehetővé tette a stadionok többségében.

2./ A régi szerek talajra érkezési szöge gyakran 0° , vagy ahhoz igen közeli volt. Ez megnehezítette a dobás szabályosságának megítélését, így a dobás érvényességének megállapítását szubjektív döntések is befolyásolták. Egy olyan sportág, mint az atlétika, amely mindig büszke volt objektivitására, nem engedhetett ilyen tág teret a szubjektív megítélésnek.

Az 1976-ban felvetett módosítás szükségességét meggyorsította néhány kiemelkedő tudású gerelyhajító megjelenése, a nők 100 m-es határ megközelítése 1983-ban, majd jelentős tulzsárnyalása 1984-ben. Ugyanakkor az is nyomon követhető, hogy a 80-as évek elejétől 1985-ig, a 85 m felett hajító dobók száma alig változott. Ez azt mutatja, hogy a középmezőny fejlődésében nem következett be dinamikus teljesítmény-növekedés.

Bizonyosra vehető, hogy U. Hohn 1984. július 24-én elért 104.80 m-es dobása is közrejátszott abban, hogy az IAAF Los Angelesben elfogadta a gerely konstrukciójának módosítására vonatkozó szabályokat és meghatározta az új szer használatának időpontját is /1986. ápr. 1./.

A jóváhagyás és a tényleges bevezetés közel két éves időszakában a módosítás körüli viták felerősödtek, növekedett az ellenállás a változtatással szemben.

Az új szer bevezetését ellenzők főbb érveit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

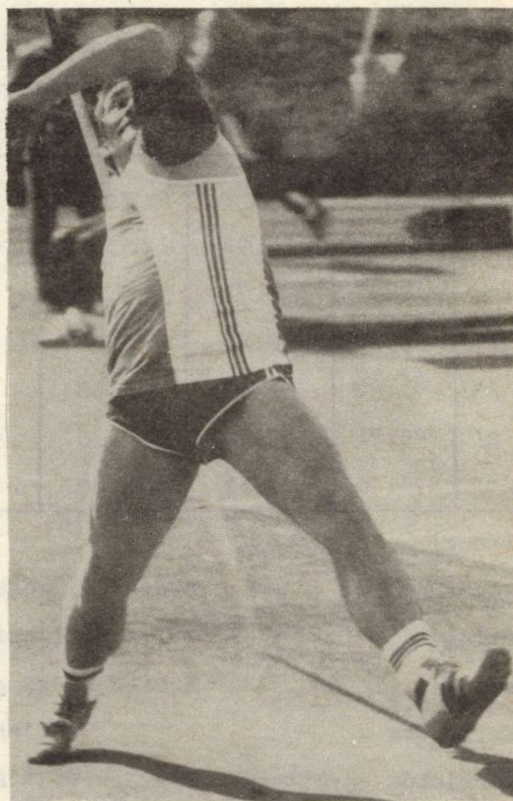
1./ A súlypont 4 cm-es előrevitele megszünteti a gerely eddigi jellemzőit, mindenekelőtt a sikló jelleget, amely a röppálya jelentős lertővidülését eredményezi, csökkentve ezzel a látvány esztétikai szépségét, általában a közönség versenyszám iránti érdeklődését.

2./ A jó technika, amely magába foglalja a gerely helyes kirepülési és állásszögének eltalálását is, veszít jelentőségéből, így a nagyobb termetű és nagyobb nyerserővel rendelkező dobók jutnak előnyhöz. Ez a körülmény tovább növeli a kondicionális képességfejlesztés jelentőségét a gerelyhajítók edzésében, tovább fokozva a meg nem engedett orvosi szerek kiterjedtebb és intenzívebb alkalmazását.

3./ Az új szabványú gerelyek bevezetése megszünteti a folytonosságot, az eddig elért rekordok és teljesítmények összehasonlíthatatlanná válnak az új eredményekkel.

4./ Az élvonalbeli dobóknak csak jelentéktelen, 1-2%-a érte el azt a távolságot, amely már a biztonságos lebonyolítást veszélyezteti. Ezért a kis hányadért szükségtelen arra kényszeríteni a kis klubokat, iskolákat, igen gyenge anyagi háttérrel rendelkező fejlődő országokat, hogy a régi, még hosszú ideig használható gerelyeket használaton kívül helyezték és újakat vásároljanak. Ez kétségtelenül jó üzlet a három nagy gyártó cégnek, de nagyon rossz a kis anyagi forrásokkal rendelkezőknek.

5./ Egyesek ironikusan azt is felvetették, hogy ha az új gerely bevezetésének legfőbb érve a szabályos talajra érés minden vitát kizáró elbírálása, akkor a női gerelyeknél miért nem eszközöltek hasonló módosításokat. Közismert, hogy a 600 gr-os női gerelynél a leérkezés szabályosságának elbírálása ugyanazokat a problémákat veti fel, mint a férfiaknál.

PARAGI FERENC

A következőkben - egy versenyévad tapasztalatainak birtokában - vizsgáljuk meg, hogy a szabályalkotók törekvései mennyiben váltak valóra, illetve az ellenzők aggályai helytállóknak bizonyultak-e.

A szabálmódosítás azon célkitűzése, amely a repülési távolság lerövidítését kívánta elérni, maradéktalanul megvalósult.

E tény számszerű alátámasztása érdekében összehasonlítottuk az 1986-ban már új gerellyel teljesített legjobb 30 versenyző eredményét ugyanazon atléták régi gerellyel elért teljesítményeivel.

Az összehasonlítás - a viszonylag minél megbízhatóbb adatnyerés érdekében - több szempontu, kiterjed a régi gerellyel elért legjobb teljesítményekre, a 86-os évhez legközelebb eső 1985. évi legjobb eredményekre, valamint az elmúlt 3 év /85, 84, 83/ legjobb versenyeredmény átlagaira. A vizsgált mintát a melléklet ismerteti.

A teljes mintára vonatkozó alapstatisztikai értékeket az 1. táblázat tárja elénk.

A várakozásnak megfelelően, az új gerellyel elért teljesítményátlag a vizsgált minta minden kategóriájában jelentősen kisebb a régi szerrel elért teljesítményátlagoknál.

Az egyes kategóriák között fellelhető különbségek nagyságrendje is az előzetes feltételezéseket igazolják. Az átlagok között legnagyobb a különbség - az új és a régi gerely viszonylatában - az 1. és 2. kategória között /7.42%/, a legkisebb az 1. és 4. kategória között /4.68%/ található. Ebben nyilvánvalóan az a körülmény is szerepet játszik, hogy a fiatal dobóknál a 83-as év legjobb teljesítményei a régi gerellyel még viszonylagosan gyengék, amely a 3 év alapján számított átlagot rontják, azaz közelebb visznek az új gerellyel elért teljesítményátlaghoz. Ugyanakkor a 3 év legjobb teljesítményei alapján nyert átlag relatív gyengesége és közelsége az új ge-

	1.	2.	3.	4.	
	U.C.	R.G.L.	R.G. ₈₅	R.G. _{3a}	Életkor/86/
n	30	30	30	30	30
x/m/	81.67	82.22	86.58	85.69	25.7 év
s/m/	1.57	4.77	3.97	3.78	3.39 év
s _x /m/	0.28	0.87	0.72	0.69	0.63 év
V /%/	1.92	5.40	4.58	4.41	13.22
max/m/	85.74	99.72	95.10	93.59	34 év
min/m/	79.74	80.52	79.80	80.08	20 év

1.táblázat

Jelölések:

n = elemszám

x = átlag

s = szórási

s_x = átlaghiba

V = variációs együttható

U.C. = új gerellyel elért legjobb teljesítmény

R.G.L. = régi gerellyel elért legjobb teljesítmény

R.G.₈₅ = régi gerellyel elért 85.évi legjobb teljesítmény

R.G._{3a} = régi gerellyel 83,84,85 években elért legjobb telj. átl.

rellyel elért eredményátlaghoz egyben jelzi a régi gerely teljesítmény-instabilitását.

Állításunk alátámasztására bemutatjuk az egyes kategóriák között az átlagok különbségeit - méterben és %-ban is kifejezve - a 2. táblázaton.

2. táblázat

	1.-2.	1.-3.	1.-4.	2.-3.	2.-4.	3.-4.
	UG-RGL	UC-RG ₈₅	UC-RG _{3a}	RGL-RG ₈₅	RGL-RG _{3a}	RG ₈₅ -RG _{3a}
D m	-6.55	-4.90	-4.01	1.64	2.53	0.89
%	-7.42	-5.66	-4.68	1.89	2.95	1.03

D = differencia

m = méterben kifejezve

% = százalékban kifejezve

Megjegyzés: A többi jelölés megegyezik az 1. sz. táblázat jelöléseivel.

A teljesítménykülönbségek elemzése kapcsán megállapíthatjuk - igaz csak a vizsgált mintánk esetében -, hogy az eredmény-differenciák az új és a régi gerely teljesítményei között kisebbek, mint azt az előzetes becslések ígérték. Így például W. Paish azon megállapítása, miszerint az új gerellyel elért teljesítmények 10-15%-kal csökkennek, csak fenntartással - egy viszonylag szűkebb teljesítmény-kategóriában - fogadható el. Tegyük még hozzá, hogy Paish már az új gerelyekkel elért teljesítmények ismeretében tette meg becslését.

Visszatérve az 1. táblázat adatainak elemzésére, érdemes megvizsgálnunk a szórás mérőszámainak különbözőségeit az új és a régi gerellyel teljesített eredmények esetében. Szembetűnő a teljesítmény-kiterjedés leszűkülése az új gerelyekkel produkált eredményeknél, amelyre már a minta legjobb és leggyengébb teljesítménye közötti kis különbség is rávilágít /85.74 - 79.74 = 6 m/, ugyanez a terjedelem az R.G.L kategóriában 19.2 m /99.72 - 80.52/.

E tényt statisztikailag megbízhatóbban alátámasztják a szórás és a variációs együttható alacsony értékei az UG kategóriában /s = 1.57 m, V = 1.92%/. Ez azt jelenti, hogy az átlag alatt egy szórásnál távolabbtól az átlag fölött egy szó-

rásnyi távolsáig terjedő intervallum /81.67 ± 1.57/ tartalmazza az elért teljesítmények 68%-át. Így mintegy 20 versenyző eredménye a 80.10 m-től a 83.24 m-ig terjedő teljesítmény-intervallumba esik. A jövőben így az 1 m-es nagyságrendeket más képp kell értékelnünk az eredmény javulásában vagy romlásában, mint azt eddig tettük.

Érdeklődésre tarthat számot annak megállapítása, hogy milyen összefüggés található a régi és az új gerellyel teljesített eredmények között. A vizsgált kategóriák egyszerű korrelációs összefüggéseit a 3. táblázat mutatja be.

A táblázatból kitűnik, hogy még a régi gerely vizsgált kategóriái között az összefüggések igen jelentősek /mindhárom esetben p = 0.1%/, addig az új és a régi szer teljesítményei közötti kapcsolatrendszer vagy hiányzik, vagy gyenge és csupán a három év átlaga alapján nyert eredmények mutatnak erősebb kapcsolatot az új gerellyel teljesített eredményátlaggal /p = 1%/.

	U.G.	R.G.L.	R.G. ₈₅	R.G. _{3a}
U.G.	X	0.4624	0.2556	<u>0.5385</u>
R.G.L.		X	<u>0.7721</u>	<u>0.9503</u>
R.G. ₈₅			X	<u>0.7341</u>
R.G. _{3a}				X

$p < 0.1\%$	$r \geq 0.5974$
$p < 1\%$	$r \geq 0.4869$
$p < 5\%$	$r \geq 0.3809$
.....	

Az összefüggésekből megállapítható, hogy az U.G. teljesítményei - a vizsgált minta esetében - csak kis mértékben függenek, illetve magyarázhatók meg a régi gerellyel teljesített eredményekkel. A determinációs együttható r^2 , amely egyértelműen fejezi ki a függő változó /új gerely teljesítmény/ varianciájának azt a hányadát, amely a független változónak tudható be /régierely teljesítmény/, még a legerősebb kapcsolat esetén sem nagyobb, mint 29% $d = 0.5385^2$. Így a régi gerellyel elért teljesítmények még $1/3$ részben sem adnak magyarázatot az új gerellyel teljesített dobási távolságokra. Ez az eredmény arra hívja fel a figyelmünket, hogy az új gerellyel történő hajítás - jóllehet a hajítás mechanizmusa változatlan - sajátos tanulási, átállítódási folyamatot igényel. Az átállítódásra egyrészt az idő rövidsége nem adott módot, másrészt a hosszú évekig a régi gerely használata olyan maradandó beidőzést alakított ki, amelynek "elfelejtése" igen nehéz feladat. A fiatal dobókat ez a hátrány kevésbé befolyásolja, így a két különböző típusú gerellyel elért teljesítmények náluk közelebb kerültek egymáshoz. E feltételezést alátámasztja az a statisztikai elemzés, amelyet úgy végeztünk el, hogy a régi gerellyel elért legjobb teljesít-

3. táblázat

mények alapján a vizsgált mintát három osztályba soroltuk /90 m feletti osztálya, 85 m és 90 m közöttiek osztálya, 80 m és 85 m közöttiek osztálya/. Az osztályba-sorolás alapján nyert statisztikai adatokat a 4. táblázat ismerteti.

Visszatérve az átállás problémájára, feltételezhetjük, hogy az időtényező növekedésével a régi gerellyel elért dobási távolságok jelentősebb mértékben adnak magyarázatot az új gerellyel elért teljesítményekre.

A táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a régi gerellyel 90 m felett hajítók teljesítményátlaga az új szerrel igen jelentős mértékben csökken /10.83 m, 11.63%/, és életkor átlaguk viszonylag magasnak mondható /27.9 év/.

A régi szerrel 80-85 m között hajítók teljesítményátlaga az új gerellyel csak kis mértékben csökken /1.94 m, 2.34%/, és életkor átlaguk jelentősen alacsonyabb /22.28 év/.

Ugy tűnik, hogy az abszolút értelemben az új gerely bevezetésének igazi veszteségei a viszonylag idősebb, a "sikló" gerelyhajító technikát kiválóan elsajátító dobók, míg nyertesei a fiatal, az új gerelyhez jobban alkalmazkodó atléták, akik nagy lehetőséget kaptak a felzárkózásra.

4.táblázat

	1.osztály/90 m felett/		2. oszt./85 m felett/		3.oszt./80 m felett/	
	U.G.	R.G.	U.G.	R.G.	U.G.	R.G.
n	12	12	11	11	7	7
$\bar{X}/m/$	82.31	93.15	81.20	86.29	80.88	82.82
$S/m/$	1.97	2.90	0.77	1.21	0.79	1.58
s_x	0.56	0.83	0.23	0.36	0.30	0.59
V%	2.39	3.11	0.94	1.40	0.98	1.92
D	m	-10.83	-5.08		-1.94	
	%	-11.63	-5.89		-2.34	
r	0.4860		-0.5071		-0.4482	
For- átl.	27.91 év		25.45 év		22.28 év	

Az egyes osztályokon belül a régi és az új gerely teljesítményei között egyáltalán nem található statisztikailag értékelhető korrelációs kapcsolat, sőt az alsó teljesítményosztályokban az "r" értéke szignifikáns lenne - durván azt fejezné ki, hogy azok, akik a régi gerellyel gyenge teljesítményt értek el, az új gerellyel jó eredményre képesek.

Siker koronázta a szabályalkotók azon törekvését, hogy a gerely talajra érkezésének szabályossága egyértelműen megítélhető legyen.

A versenytapasztalatok igazolják, hogy a dobások túlnyomó többségében a gerely meredek szögben ér talajra. Megfigyeléseim során nem láttam érvénytelen talajra érkezést, és ez kedvező mind a dobók, mind a nézők szempontjából.

Pozitív módon értékelhető - főleg biztonsági szempontból - az új gerelynek az a tulajdonsága

is, hogy keresztirányú szélre csak igen kis mértékben reagál. Az új szer - gyenge repülési tulajdonságainak következtében - főleg a röppálya leszálló szakaszában jobban ellenáll az oldalirányú szél hatásainak, így a szektorvonalon kívülre sodródás veszélye minimális. A megfigyelt versenyeken és edzéseken még igen széles időben sem láttam olyan dobást, amely a szektorvonalon kívül ért volna talajra.

Véleményem szerint az új gerellyel történő versenyzés az eddigieknél objektívebb képet ad a közel azonos képességű dobók adott versenyen mutatott tudásáról. Más szavakkal, a véletlenszerű elemek - például egy verseny alatt is változó erejű és irányú szél - teljesítménybefolyásoló hatása az új gerely gyenge repülési tulajdonságai miatt lényegesen kisebb, mint a régi gerely esetében.

Összefoglalásként az első versenyév tapasztalatai alapján megállapíthatjuk, hogy az új specifikációju gerely bevezetése valóra váltotta a szabályalkotók alapvető célkitűzéseit.

Röviden vizsgáljuk meg azt is, hogy az egyéves versenytapasztalatok mennyiben igazolják a változást ellenzők aggályait.

1./ A dobási távolság lerövidülésének tényéről már részletesen szóltunk. A csökkenés mértéke még a szorosan vett élvonal esetében is igen differenciált, de az átlagot tekintve kisebb, mint azt az ellenzők előzetes jóslataikban előrerevetítették. Ez a tendencia még jobban érvényesül az alacsonyabb teljesítmény-kategóriákban, az ifjúsági és junior korú versenyzőknél, valamint a tizpróbázóknál. A versenyzők e csoportjánál nem ritka, hogy az új gerellyel elérik, sőt túl is szárnyalják a régi gerellyel hajított eredményeket.

A gerelyhajítás esztétikai szépségét és népszerűségét féltők aggódása nem igazolódott be. A versenyszám szépségének egyik forrása ugyanis az a kontraszthatása, amely a kihajítás rendkívül rövid időtartama és az azt követő hosszú repülési idő között van. A tolerálható röppálya lerövidülés e jelenséget alapvetően nem befolyásolja, a 80 m körüli dobások a nézőkben azt az érzést keltik, mintha a gerely a stadion egyik végétől a másikig repülne, jóllehet a repülés "sikló" szakasza a horizont elérése után szinte teljesen megszűnik. A stuttgarti EB gerelyhajító versenye meggyőzően bizonyította - és ez a dobóatlétika népszerűségének megőrzése szempontjából nem közömbös -, hogy az új szer használata a közönség érdeklődését, a versenyszám méltánylását nem érintette negatívan.

2./ Az első versenyévad megfigyelései a technika jelentőségének háttérbe szorulásával kapcsolatos félelmeket sem igazolták. Az új gerely használatakor a jó technika változatlanul lényeges, semmi mással nem pótolható alkotóeleme a teljesítménynek.

Az edzőmunka alapvető szerkezeti elemei - a technikai és a kondicionális munka - továbbra is a legnagyobb kihajítási sebesség elérésére irányul. Változatlanul perdöntő, hogy a kihajítási sebesség megfelelő irányu legyen /a gerely súlypontjának kirepülési szöge/, továbbá a gerely állásszöge /a gerely hossztengelyének a vízszintessel bezárt szöge /a legkedvezőbb repülési feltételeket hozza létre a kihajítás pillanatában. A gerelyhajító csak a kihajítás pillanatáig befolyásolhatja a kedvező repülési feltételek létrejöttét, utána az aerodinamikai tényezők veszik át meghatározó, röppályát alakító szerepüket.

Az új gerellyel történő hajítás a helyes kidobási és állásszög eltalálása szempontjából ugyanolyan pontosságot igényel, mint a régi gerely esetében. Az újszerűség, a szokatlanság abban rejlik, hogy az említett tényezők némileg módosulnak. A tapasztalati megfigyelések, valamint a Nordic Sport AB mérései szerint az új gerely optimális kidobási szöge 32° - 36° között van, nagyobb mint a régi gerelynél volt.

Fontos követelmény, hogy az állásszög essen egybe a kihajítás szögével, azaz a kihajítás pillanatában a támadási szög 0° legyen. Ezeket az adatokat megerősíti Sneek közlése is, miszerint Tafelmeier stuttgarti 84.76 m-es győztes dobásánál a kihajítás szöge 33° volt 0° támadási szög mellett /a gerely állásszöge megegyezett a kihajítási szöggel/.

A 0° támadási szögű kihajítás megoldása igen precíz technikai végrehajtást, gerelyvezetést igényel.

Feltételezhető, hogy a nagyobb kihajítási szög megváltoztatja a már begyakorolt izomerő-kifejtési mintát, nem beszélve arról a mechanikai tényről, hogy nagyobb kidobási szög alatt nehezebb elérni azt a sebességet, mint kisebb kihajítási szög esetén. Már ez a körülmény is némi távolságcsökkenést eredményezhet, különösen azoknál, a dobóknál, akik előzőleg a régi gerellyel begyakoroltak egy lényegesen alacsonyabb szög alatti kihajítást.

A távolságcsökkenés döntő okát azonban a kihajítás utáni aerodinamikai tényezők megváltozásában kereshetjük, amelyet a dobó már nem befolyásolhat, tehát nem technikai, mozgásvégrehajtási kérdés. A kihajítás után az aerodinamikai tényezők röppályát alakító hatása döntő mértékben determinált a gerely típusától, konstrukciójától.

Aerodinamikai szempontból alapvető, lényegi különbség a régi és a 86-os új típusú gerely között, hogy a szer sulypontja /CM/ és a támadási pontja /CP/ közötti viszony megváltozott.

Ismeretes, hogy amíg a gerely CM helyzete fix, addig a CP a repülés alatt állandóan változik a támadási szög változásának függvényében.

Az új konstrukció azt eredményezte, hogy a röppályának nincs olyan szakasza, amikor a CP a CM előtt helyezkedne el. Az esetleges tökéletes kihajítás pillanatát figyelmen kívül hagyva - amikor a támadási szög 0° , a CP és a CM egy pontba esik - az új gerelynél a CP mindig a CM mögött van. Az új gerelynél tehát a repülés folyamata alatt nem jöhet létre támadási szög. Ha pedig nem létezik támadási szög, akkor nem érhető emelőerő sem, amely a zenit utáni siklást, kirepülést lehetővé tenné.

A régi gerelynél a zenit, a magas pont elérése után a CP a CM elé mozgott, és ez az előre mozgás mindaddig tartott, amíg a különböző

távolságra kalibrált gerelyektől függően a 15° - 25° -os támadási szöget a gerely el nem érte.

A támadási szög további növekedésekor a CP megkezdte a CM mögé haladó mozgását, amely a sulypont körül érvényesülő forgatónyomaték létrejöttével még éppen lehetővé tette a gerely hegygel történő talajra érését.

A fentiekben röviden ismertetett aerodinamikai jelenségek okozzák az alapvető különbséget a régi és az új gerely között.

3./ Vitathatalanul igaz az ellenzők érvelése, hogy az új konstrukciójú gerely bevezetése megszüntette a versenyszám folytonosságát a rekordok, a teljesítmények összehasonlíthatósága szempontjából.

Az 1985-ös versenyévaddal visszavonhatatlanul befejeződött a gerelyhajítás egy nagy, mintegy 30 éves korszaka, amely az 50-es évek közepétől B. Held, E. Danielsen, S. Nikkinen sikló dobásaival vette kezdetét, és U. Hohn, T. Petranoff extra távolságu dobásaival nyert befejezést a 80-as évek közepén.

Ez arra kell, hogy készítse az IAAF illetékeseit, hogy új csucs- és ranglistákat tartsanak nyilván és befejezett tényként kezeljék a régi gerellyel elért eredményeket, ugyanis - mint az előzőekben már bemutattuk - aerodinamikai szempontból lényegesen eltérő eszközökről van szó, tehát a folytonosságnak, az összehasonlíthatóságnak nincs alapja.

4./ Volt realitása az ellenzék azon véleményének is, hogy a régi gerellyel a versenyzőknek csak elenyésző hányada ért el 1-2 alkalommal olyan távolságot, amely a biztonságos lebonyolítást ténylegesen veszélyeztette. Ez azonban nem elégséges indok az új gerely bevezetése ellen, mert a biztonság kérdése nem lehet vita tárgya, még akkor sem, ha a baleset bekövetkezésének valószínűsége igen kicsi. Egyébként a régi gerelynél

A vizsgált minta adatai

Név	Nemz.	Szült.	Kor	1. U.G.	2. R.G.L.	3. R.G. 85	4. R.G. 3a
1.Tafelmeier K.	D	58	23	95.74	91.44	89.38	90.62
2.Petranoff T.	USA	58	28	95.38	99.72	91.56	93.59
3.Jevsjukov V.	SU	56	30	93.68	93.70	93.70	90.91
4.Michel D.	DDR	55	31	83.52	96.72	84.74	91.71
5.Puuste H.	SU	55	31	83.20	94.20	88.58	91.54
6.Zelezny J.	CS	66	20	82.48	84.68	84.68	82.50X
7.Krdzalik S.	YU	60	26	82.34	85.10	85.10	83.22
8.Kaleta M.	SU	61	25	82.00	86.24	86.24	84.50X
9.Mizoguchi K.	JAP	61	25	81.90	85.54	85.54	83.66
10.Wennlund D.	S	63	23	81.86	92.20	92.20	85.20
11.Bradstock P.	GB	62	24	81.72	91.40	91.40	88.38
12.Paty S.	SF	62	24	81.72	85.72	85.72	84.10X
13.Gavras S.	SU	57	29	81.44	86.24	86.24	85.66
14.Weiss G.	DDR	60	26	81.40	90.06	82.84	86.39
15.Grambke W.	D	59	27	81.30	85.80	84.48	84.01
16.Handwich V.	DDR	64	22	81.02	84.70	84.70	81.89X
17.Glebov S.	SU	64	22	80.94	80.52	80.52	80.08X
18.Gonzales R.	CUB	65	21	80.86	87.90	82.34	85.68
19.Bertimon C.	F	57	29	80.76	88.52	88.52	86.00
20.Borglund P.	S	64	22	80.74	82.26	79.80	81.14
21.Witek S.	PL	60	26	80.74	85.10	84.24	83.38
22.Ottley D.	GB	55	31	80.62	90.70	90.70	87.10
23.Schatilo L.	SU	63	23	80.60	83.04	83.04	81.82X
24.Stefán L.	H	63	23	80.56	81.08	81.08	80.79X
25.Markus J.	SF	52	34	80.56	90.18	86.66	87.09
26.Blom J.	SF	62	24	80.48	85.30	85.30	82.88
27.Vilhjalmsen E.	IS	60	26	80.28	82.42	91.84	91.64
28.Crouser B.	USA	62	24	79.86	95.10	95.10	89.93
29.Schaffner T.	DDR	63	23	79.86	83.50	83.50	81.97
30.Einarsson S.	IS	62	24	79.74	87.80	87.80	83.40

megjegyzés: Az X-el jelölt teljesítményátlagokat csak 2 év eredményei alapján számoltuk /sérülés vagy egyéb okok miatt/.

az igazi veszély nem a pálya hosszirányú rövidségéből eredt, hanem sokkal inkább a gerely oldalirányú kisodródásából, mint erre az előzőekben már utaltunk.

A régi gerelyek kicserélése új típusúakra valóban komoly terhet jelent minden klub számára. Növelte a szabályalkotókkal szembeni ellenérzést, a pontatlan megfogalmazásból eredő újabb stuttgarti módosítás. Ennek alapján illegálissá vált az új konstrukciójú gerely néhány típusa, s ez újabb anyagi terhet jelent a felhasználóknak.

Remélhetőleg a stuttgarti szabálymódosítás véglegesen megszünteti a bizonytalanságokat és néhány év múltán minden ország megfelelő új konstrukciójú gerellyel fog rendelkezni. Ennek bekövetkezését mind az esélyegyenlőség, mind pedig a gerely-

hajítás elterjedtségének és népszerűségének megtartása szempontjából rendkívül lényegesnek tartom.

5./ Nagy a valószínűsége, hogy néhány év múlva a női gerely jelenlegi konstrukciója is megváltozik, hiszen a szabályos talajra érkezés elbírálása és az oldalra kisodródás veszélye hasonló problémát jelent, mint a régi típusú férfi gerelyeknél. A hírek szerint az egyidejű típusmódosításra csak azért nem került sor, mert nem akarták fokozni a felhasználók egyébként is jelentős anyagi terheit.

DR. KÖVÁCS ETELE

szakedző

Új gerely a láthatáron

Németh Miklós, az 1976-os montreáli olimpia gerelyhajító bajnoka ma egy, az eddigiektől eltérő, új gerely forgalmazásának megkezdésén dolgozik. A találmány, talán túlzás nélkül állíthatjuk, forradalmasíthatja a gerelygyártást. Érdekes most az olimpiai bajnok ezen vállalkozásáról beszélni, hiszen a közelmúltban még arról hallottunk, hogy Németh Miklós saját panzióval együtt működő sportiskoláját vezeti.

– A sportiskola ötlet tulajdonképpen megbukott – ismeri be –, mert túlságosan sokat kellett volna dolgozni, és még akkor sem lett volna elég nagy bevétel belőle.

– Ezért kezdett a gerelygyártáshoz?

– Tulajdonképpen nem, hiszen az új gerely ötlete már régen foglalkoztat és biztosan megkíséreltem volna a kivitelezését akkor is, ha a sportiskola sikeresen működik.

– Azért annyira nem volt sikertelen a kísérlet...

– Mint vállalkozás nem jött be, de mint munka nagyon izgalmas, érdekes volt. Foglalkoztam jónéhány neves versenyzővel, akiknek, azt hiszem, sikerült bizonyos dolgokat megtanítanom. Sőt, bizonyos vonatkozásban büszke is vagyok arra, amit edzőként elértem, mert például Tessa Sanderson mégiscsak az én segítségével lett olimpiai bajnok 1984-ben.

– Az Ön találmánya az új gerely?

– Részben igen. Nekem volt egy észrevételem, vagy ha úgy tetszik megfigyelésem, amit aztán megbeszéltem szakemberekkel, akik kidolgozták azt a modellt, ami már alkalmas arra, hogy gyártsuk. Ilyenformán tehát azt mondhatnám, hogy én felfedeztem valamit, amit aztán mások találmánnyá fejlesztettek.

– Mi a felfedezés lényege és kik voltak a segítőitársai?

– Egyelőre szeretném, ha a lényeg titokban maradna. Legyen elég most annyi, hogy hosszú pályafutásom alatt megfigyeltem, de tulajdonképpen nem én találtam ki, csak én jöttem rá, hogy a gerelyhajításban is alkalmazható egy bizonyos fizikai törvényszerűség.

– Valamivel többet nem hallhatnánk erről?

– Ez egy szabadalom. Tehát védett ötlet, aminek a lényege nagyon leegyszerűsítve az, hogy nem mindegy, milyen a gerely felülete, mert különböző felületekre másképpen hat a felhajtó erő. Ezen kívül még csak annyit, hogy a gerely elkészítéséhez számítógépet használtunk. Krasznai Sándor, volt válogatott gerelyhajító, gépészmérnök készítette azt a célgépet, ami a gyártásban az egyik legfontosabb. Ez végzi ugyanis a csöküpozítást, méghozzá nagyon nagy pontossággal. Ennek a gépnek az elkészítése volt az egyik legnehezebb feladat, hiszen Magyarországon szinte nincs is ennyire precíz, pontos gép. A gyártással kapcsolatban még csak annyit, hogy a pontosság kedvéért a munka igen jelentős részét kézzel kell csinálni. Az elv tökéletesítésében fontos része volt még Lajos Tamásnak, a Budapesti Műszaki Egyetem áramlástechnikai tanszéke munkatársának, mert ő volt az, aki tulajdonképpen pontosan megmagyarázta nekem mindazt, amire rájöttem.

– Gondolom a találmány nem annyira egyszerű, hogy készült egy számítógépprogram, amely tartalmazza mindazokat a szabályokat, amelyeket a nemzetközi szövetség

előír és azokat az elvárásokat, amelyeknek a gerelynek meg kell felelnie ahhoz, hogy optimálisan repüljön és ezen adatok ismeretében a gép pontos leírását adott arról, hogy milyennek kell lennie a szernek...

– Természetesen nem. A számítógép csak a pontosításban segített különös szerepe a szer súlyelosztásának kidolgozásában volt. A szabályok adta lehetőségek meglehetősen szűkek ezeken belül próbál mindenki kitálni minél többet. De csak a számítógép nyilvánvalóan kevés egy forradalmi találmány születéséhez.

– Biztos, hogy forradalmi a találmány?...

– Igen. Ilyen eddig még nem volt. A nemzetközi szövetség által engedélyezett gerelyek közül három márkát számít a legjobbnak, ezeket használják a menők. Ezeknél lényegesen jobb a miénk.

– Hogyan képzelik az eladást?

– Egyelőre még két külkereskedelmi vállalattal tárgyalunk az értékesítésről, hogy minden vevőnknek szolgáltatásként felajánljuk, hogy szakmai segítséget adok a felkészüléshez. Tehát, ha egy NSZK-beli klub vásárol tiz gerelyt és igényt tart a segítségemre, akkor én odaautazom és foglalkozom egy bizonyos ideig a versenyzőkkel, még hozzá ingyen. Nekik csak az odaautazásom és az ott-tartózkodásom költségeit kell fedezniük. De ide is lehet jönni, itt természetesen semmit sem kell fizetni, csak a szállásköltségüket, az edzések ingyenesek.

– Két-három hét alatt nem hiszem, hogy csodát lehetne tenni...

– Természetesen nem lehet, de ennyi idő alatt megismerem annyira a versenyzőt, hogy az edzőjével közösen elkészítsünk egy hosszabb időtartamra vonatkozó felkészülési tervet.

– Olyan sokat lehet a gerelyeken keresni, hogy elbírja a vállalkozás ennek a szolgáltatásnak a költségeit? Tehát akkora a haszon, hogy abba befér az is, hogy ingyen dolgozzon?

– Ennek a munkának az ára valóban benne van a gerely árában, mert ha a vállalkozás úgy sikerül, ahogy képzeljük, akkor mindenképpen megéri majd. Az első évben 1500, a későbbiekben pedig esztendőnként 5–6000 darab gerelyt szeretnénk majd eladni.

– Ennyi az atlétikai világ gerelyszükséglete?

– Nem, ennél lényegesen több, évente mintegy negyvenezer darab.

– Hátzernél többre viszont már nincsen kapacitásuk?

– Lenne, de amiről én beszéltem az egy reális számítás, ennyit egészen biztosan el tudunk majd adni szerintem. Ennél többről azonban most, amikor még csak néhány prototípus készült el, nem érdemes beszélni.

– Egy üzleti vállalkozás szolgáltatásaként gyakorlatilag bárki profitálhat a szakértelméből. Hogyan lehetséges az, hogy nem foglalkozik magyar gerelyhajítóval?

– Én a szövetségben és néhány egyesületnél is jeleztem, hogy szívesen foglalkoznék tehetséges versenyzőkkel, még hozzá ingyen. Az volt az elképzelésem, hogy néhány tehetséges fiatal az edzőjével eljönne ide hozzám és itt megpróbálnánk egy bizonyos ideig együtt dolgozni, aztán meglátjuk. Senki sem jött. Úgy látszik, hiába lett Tessa Sandersson olimpiai bajnok, ez is kevés ahhoz, hogy itthon szükség legyen a szakértelmemre. És ezt most korántsem kell úgy felfogni, hogy ez engem sért, mert én tulajdonképpen nyertem ezzel, hiszen nem kell ingyen dolgoznom. Azt hiszem nem nagyképűség, ha azt mondom: azoknak rossz, akik nem jönnek...

Moldován András

OLIMPIAI BULLETIN

1986. XX. ÉVF. 27. SZÁM

Doktori disszertációk és szakdolgozatok a TF könyvtárban

Összeállította: NAGY ISTVÁNNÉ

S 1205

CSONTOS Zsuzsanna

Az atlétika iránti érdeklődés fejlesztésének néhány pedagógiai problémája. Bp. 1980. 36 lev.

S 1200

HARMATI Sándor

Atlétikai dobó mozgáscselekvések oktatása egyszerű eszközökkel a gyermek és serdülő korban. Bp. 1980. 29 lev.

S 1243

KUSTOR Zsuzsanna

Fiatalok középtávfutók néhány edzésmodszereinek élettani vizsgálata pályán és spiroergométeren. Bp. 1982. 37 lev.

S 1209

MÉREI László

10–12 éves gyerekek kiválasztása atlétika sportágra, mért eredmények alapján; lemorzsolódási problémák és adatok. Bp. 1981. 61 lev. 54 t.

S 1199

NAGY Miklós

Magyar élvonalbeli rudugrók mozgásának ritmus-
elemzése. Bp. 1980. 46 lev.

S 1244

SEBŐ Attila

Élvonalbeli atléták teljesítményeinek változásai.
Bp. 1981. 129 lev.

S 1241

TIMÁR Mihály

Sportiskolás koru versenyzők eredményeinek fej-
lődése az országos és KSI adatok tükrében. Bp.
1982. 46 lev.

S 1210

TÓTH Béla

A közép- és hosszútávfutás edzésének tervezése.
Bp. 1981. 44 lev. 11 t.

S 1267

VASZKÓ Judit

Motorikus tesztek a magasugrásra történő kivá-
lasztás szolgálatában. Szekszárd, 1984. 32 lev.
13 t.

S 1240

VISKOVICS Károly

A 13-15 éves koru fiatalok rudugrásra történő
felkészítésének kérdései. Bp. 1982. 28 lev.

S 1242

ZETTLER Kálmán

Három- és négy forgással, szabályos, a szabályos-
nál hosszabb és rövidebb kalapáccsal végzett do-
bások mozgásszerkezeti összehasonlítása. Bp. 1982.
67 lev.

4-3543

BARACS Ferencné

A Pécsi Tanárképző Főiskola Testnevelés szakára
jelentkezők motoros teljesítőképességeinek vizs-
gálata, különös tekintettel az atlétikára. Bp.
1981. 110 lev.

4-3733

HARSÁNYI László

Adatok élvonalbeli magasugrók fejlődésének elem-
zéséhez, különös tekintettel a kiválasztásra. Bp.
1982. 146 lev.

4-3974

KOVÁCS Etele

Célok meghatározása és pontosítása a testnevelő
tanárjelöltek atlétikai képzésében. Bp. 1985.
156 lev. 36 mell.

4-3474

MÉSZÁROS László

Dobóatléták felkészítésének elméleti, módszertá-
ni alapjai. Bp. 1980. 95 lev. 5 mell.

4-3473

MOLNÁR Sándor

A távfutás és a gyaloglás néhány edzésmodszere-
nek és mérési eljárásának élettani háttere. Bp. 1981.
96 lev.

4-3821

OROS Ferenc

A vágtafutás elemzése, a felkészítés hatékonyabbá
tétele szempontjából. Bp. 1984. 106 lev. 22 mell.

4-4066

VERMESNÉ MERŐ Zsuzsanna

Az ugróerő vizsgálata az általános iskola alsó
tagozatában. Bp. 1985. 142 lev.

4-3446

ZARÁNDI László

Az atlétika tantárgy oktatásának korszerűsíté-
si folyamata a Magyar Testnevelési Főiskolán, a
felszabadulástól napjainkig. Bp. 1980. 83 lev.
33 mell.

A gyors Johnson

Ben Johnson (Kanada) Világ Kupa-győztes 1985-ben, a Jóakarat-versenyek győztese 1986-ban, a 60 m-es síkfutás fedettpályás világ-csúcstartója

Nem győzte kívánni, amíg az eredmény-jelző táblán megjelenik az ideje, így az első útbába került újságíróktól megkérdezte:

- Milyen időt futottam?
- 9,95-öt.
- 9,95? Az lehetetlen... Ez igen!

Az eredmény minden idők második legjobbja volt a 100 m-es férfi síkfutásban, csupán két századdal gyengébb, mint amerikai Calvin Smith világcúcса. Mindez 1986 júliusában Moszkvában történt. Néhány perc múlva már a győzelmi dobogón állt, ahol átnyújtották neki a Jóakarat-versenyek aranyérmét.

Korábban soha nem volt ennyire elégedett önmagával, soha nem érzett olyan tökéletes harmóniát maga körül, mint akkor. Nemcsak győzött a legjobb sprinterek csatájában, nemcsak arról volt szó, hogy ismét megverte Carl Lewist, sokkal inkább arról, hogy eredményével megerősítette, jobb, mint legnagyobb vetélytársai. Ezzel a futásával mindenki tudatosította: pillanatnyilag ő a világ első számú sprintere.

A 25 esztendő Ben nem csupán gyorsaságával, hanem súlyemelőkhoz hasonlatos, erős testi felépítésével is kitűnik társai közül. Minden izomcsoportja a gyors futásra van „beállítva”, erőfejtése is könnyed, szabad.

Érett, kész atléta, gyermekien nagy szemekkel, amelyekből nyugodt magabiztosság és önérték sugárzik. Ugyanakkor báratot, a korai nélkülözések bánatát is kiolvashatjuk belőle.

A Johnson család — a jobb megélhetés reményében — 1976-ban elhagyta Jamaicát és Kanadába költözött. Torontóban nem lelkesednek a fekete bőrű bevándorlókért. Az anyát és Bent négy nővérével, valamint bátyjával sem fogadták ovációval. Különösen nem volt irigylésre méltó a tizenéves kamaszok sorsa a közönsös városban. Am egy év múlva a sors Ben útjába vezérelt egy embert, akinek — Johnson szavai szerint — mindent köszönhet.

Ben, mint barátainak többsége, kedvére futballozott, semmiben sem kitűnve kortársai közül. Míg nem egyszer testvére, Edward, meg nem kérdezte tőle, nincs-e kedve vele menni az atlétik edzésére. Ott, az atlétik edzésén tűnt fel Johnson Charles Francisnak.

Francis egykor maga is sprinter volt, részt vett a müncheni olimpián, de már a selejtezőben kiesett. Sportolóként meg nem valóstott elképzeléseit Francis, mint edző, tanítványával igyekezett valóra váltani. Minden vágya az volt, hogy egyszer valódi

tehetségre leljen. Hogy azután mit kezd majd vele, azt már jól tudta.

Tíz évvel ezelőtt Johnson 11,5 alatt futotta a 100 métert. Ma már csak mosolyog akkori eredményén. Gondolt-e akkoriban az elkövetkező diadalokra?

— Igen, tudtam, hogy számomra ez csak idő kérdése lesz — állítja Johnson.

Az elmúlt évek — mint valami vég nélküli edzés. A gyorsaságában látta a számára egyetlen reális lehetőségét annak, hogy méltó helyet foglalhasson el a társadalomban.

— Sok, rengeteg sok gyorsasági edzést végeztem. Ez volt, s ez is maradt számomra a legfontosabb. A másik az erőfejlesztés volt. Különböző súlyzógyakorlatokkal erősítettem izomzatomat. Addig csináltam, ameddig csak bírtam.

Tizenhat esztendő korában jogot szerzett arra, hogy részt vegyen a Nemzetközösségi Játékokon, igaz, az utolsó helyen végzett. Fejlődése nem volt látványosan gyors.

Ben — Carl Lewis kortársa. Mindketten 1961-ben születtek. De amíg Lewis már világhírű sprinter volt, Johnsont alig ismerte valaki. Először a Los Angeles-i olimpián hallott magáról, ahol a 100 méteres síkfutásban és a 4x100-as váltóban egyaránt bronzérmet szerzett. Persze, még nagyon messze volt azoktól a csúcsoktól, melyekre négy aranyérmével Lewis már felért.

A következő idényben Johnson döntő rohamra indult. Valamennyi vetélytársát utolérte. A „jamaicai export”, ahogy az Egyesült Államokban nem kevés éllel írtak róla, a legjobb amerikai sprinterek legnagyobb vetélytársa lett. Johnson fokozta az iramot. A Világ Kupán 1985-ben aratot győzelme után már nem akadt akadály az útjába. Akkoriban már volt egy Lewis elleni győzelme. Nem telt el még fél esztendő sem, és a „nagy Carl” erőtlenné vált a „hatalmas Bennel” szemben.

— Ben nagy tettet vitt véghez. Én viszont visszaestem. Az utóbbi esztendő ropant fárasztóak voltak számomra. Most Ben fogja majd érezni, hogy milyen nehéz is a legjobbnak lenni — mondja Carl Lewis.

Johnson zárkózott egyéniség. Nem halmozza el a sajtót életéről szóló részletes emlékezőkkel.

— Amikor eljövök a rajtgepről és fokozom a tempót, csak a célt látom, s tudom, hogy vetélytársaim a hátam mögött vannak. Csak a nézők reakciójából ér-

zem úgy 60 méternél, hogy az utánam jövők közül valaki megpróbál-e utolérni — így válaszolt egyszer arra a kérdésre, milyen taktikával fut 100-on.

Ben egy új típusú sprinter megtestesítője. Olyan bámulatos rajtgyorsasággal rendelkezik, hogy vetélytársai csak ámulnak. Az idén januárban fedettpályás világ-csúcsot állított föl a 60 m-es síkfutásban. A szakemberek a 6,44-es idejét minden képzeletet felülmúlónak értékelték. Lehet, hogy már első szabadtéri versenyén megpróbál lefaragni a 100 m-es csúcsból is. Ben Johnson csodálatos története mindenestre folytatódik.

N. Ivanov

/Szovjet Sport Magazin/

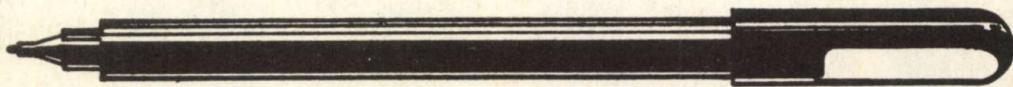
BEN JOHNSON /középen/

TERMÉSZET + SPORT = EGÉSZSÉG

Ára: 9.-Ft

TINTEN PEN

TINTEN PEN...

...finom vonallal ír!

